

מראי מקומות - חולין ס"ד

הכוונה דהוי ודאי ממש, אלא ע"פ רוב הוא, ולכן אפי' אם אמר דמעוף טהור פלוני הוא, אינו נאמן. אבל משמע דזהו רק בעכו"ם, אבל בישראל שפיר יהי' נאמן בכה"ג. אולם ע' בש"ך (פ"ג, כ"ו) דכ' דהיכא שני ראשיה כדין, וכו', אפי' מי שמוחזק להיות נאמן אינו נאמן לומר בכה"ג דהוי מעוף טהור, דודאי משקר בזה.

(ד) **שאם ריקמה ואכלה, לוקה עליה משום שרץ השורץ על הארץ - פרש"י**, דאם לא אמרה אלא דטמאה סתם, ה"א משום עוף טמא הוא דאסירא ובעי לאתרווי עליה משום שרץ העוף. וע' ברש"ש דהעיר דהא יש ב' איסורים נפרדים, איסור עוף טמא ואיסור עוף שרץ, וצ"ע לשון רש"י דנקט משום עוף טמא, ומ"מ מתרינן ב"י משום שרץ העוף. וע"ע ברמב"ם (מאכ"א ג', ח'), שכ' "ביצת עוף טמא שהתחיל האפרוח להתרוקם בה ואכלה, לוקה משם אוכל שרץ העוף". וגם דבריו קשים, הרי מין עוף הוא, וא"כ למה ילקה משום שרץ העוף. וע' בחי' הגרי"ז במנחות (כט. ד"ה אך עדיין) דכ' ליישב דברי הרמב"ם ע"פ היסוד שחידש שם, דהאיסור שרץ העוף אינו איסור במין שרץ העוף, אלא בתואר, ויכול להיות לוקה משום שרץ העוף אפי' אם הוא מין עוף טמא, כל זמן שיש לו תואר של שרץ העוף. וא"כ בזה יש ליישב ג"כ פרש"י דהכא, דאה"צ דהוי עוף טמא, אבל לוקה בשביל שרץ העוף, משום שהוא תואר שרץ העוף ונלכאו' לשון רש"י עדיין ק', דמשמע דהאיסור הוא משום עוף טמא, ומ"מ מתרה משום שרץ העוף, וצ"ע.

(ה) **שאם ריקמה ואכלה, לוקה עליה משום שרץ השורץ על הארץ - הק' תוס'**, למה לי משום שרץ השורץ, תיפוק לי' משום שהוא יוצא מן הטמא, וכל היוצא מן הטמא טמא. וכ' הרשב"א לתרץ דאף דכל היוצא מן הטמא טמא, אבל אין לוקין עלי', וכ' דכן הוא שי' הרמב"ם, דאין לוקין על יוצא מן הטמא. וא"כ יצא לנו מח' יסודי בין תוס' והראשונים, דתוס' לא חזר מההנחה דלוקין על יוצא מן הטמא, אבל הרמב"ם והראשונים ס"ל דאין לוקין על יוצא מן הטמא.

(א) **בטרופות בקערה - הק' הרשב"א**, אם מיירי בטרופות בקערה, א"כ אפי' אם אמר הגוי של עוף טהור פלוני הוא, היכי מהימנינן לה, והלא מצי משתמיט ל"י, דהא אי אפשר לעמוד עליהן. וכ' דאין משמע דקו' הגמ' כן, אלא משמע דהי' מותר מעיקר הדין ליקח מגוי, וכל האיסור הוא רק משום דכיון דהיתר למכור לגוי, יש לחוש שמא ימכרנו לישראל, אבל מעיקר הדין הי' מותר ללוקחו, ולמה. ותי' דה"ה דהוי מצי לאקשווי ל"י כן, אלא דעדיפא ל"י לאקשווי מברייתא. ועוד תי' דאפי' בטרופות בקערה, אי אמר של עוף פלוני וטהור, מדינא מהימן, דרתותי מרתת, דלמא יחב ישראל דעת' עליהו וטורף הביצה אחרת בקערה ומקיפין, וע"י כך יכיר ויפריש ביניהם, שא"א לשני מינין חלוקין שלא יהא הפריש כל דהו ביניהן. אולם הביא מהר"י דבאמת ס"ל דעיקר ההיתר למכור לגוי הוא משום דאסור ליקח ביצים טרופות בקערה, ואיסור זה הוא מעיקר הדין, ומשום דא"א לעמוד עליה היכא שהביצים טרופות, וכקו' הרשב"א. אבל כ' הרשב"א דלא משמע כן מלשון הגמ', וכנ"ל, וע"ע מה שהק' ע"ז.

(ב) **אין מוכרין ביצת טריפה לעובד כוכבים - ע' ברי"ף** (כב. בדפיו) דגריס דאין מוכרין ביצת נבלה לעובד כוכבים. וע' בנודע ביהודה (תנינא או"ח ע' ד"ה ואהובי) שכ' שיש הפרש ביניהם, דביצת טריפה אסורה מן התורה, וביצת נבלה אינה אסורה אלא מדרבנן. וכ' דמוכח מדברי הרי"ף דאף באיסור דרבנן חיישינן לספק זה שמא יחזור וימכרנה לישראל.

(ג) **הכי קאמר, ב' ראשיה כדין, וכו', ודאי טמאה - פרש"י**, ואי אמר לך עובד כוכבים של עוף פלוני טהור הוא, ודאי משקר. ודייק הלב ארי' מדברי רש"י, דדוקא אם נכרי אומר כן אמרי' דמשקר הוא, אבל אם ישראל נאמן אומר כן, לא אמרי' דמשקר, דאל"כ, הו"ל לרש"י לומר רבותא טפי, דאפי' אם ישראל אומר כן דאינו נאמן. וכ' שכן מבואר בחי' הר"ן, דכ' דמה דאמרי' דודאי טמאה, אין

(ט) וכי בת יש לה ליענה- פי' הרמב"ן שיש מפרשים מפני שהעופות מטילין ביצים ואינם יולדים עופות, לפיכך אין לומר בהן בת. ואף דכתיב "בני יונה", י"ל דהתם נמי לדרשה אתא. עוד הביא י"מ באופן אחר, וכי בת יש ליענה שיהא דינה חלוק מאמה כדי שיאמר הכתוב "בת" כדי לאסור הבת ולהתיר האם.

(ו) גיעולי ביצים מותרות- פרש"י, דביצה טמאה שנתבשלה עם הטהורה, הטהורה מותרת, משום דמיא בעלמא הוא, ולא יהבי טעמא באחרנייתא. וע' בפרי מגדים (סי' פ"ו, מ"ז אות ט') שכ' להסתפק בזה, האם מה דאמרי' דמיא בעלמא הוא היינו דאינו נותן טעם כלל, או דלמא נותן טעם קלוש, אלא דמתורת ביטול קאתינן עלה. וכ' דהנפק"מ הוא לענין דבר שיש לו מתירין, דאין בו ביטול, דאם אמרי' דצריכין לדין ביטול, א"כ בדשיל"מ לא נתבטל, ולא פשט ספיקו.

(ז) ביצים מוזרות, נפש יפה תאכלם- כ' התורת חיים, אבל מי שהוא איסטניס לא יאכלם, דכל האוכל דבר ונפשו קצה בו עובר בכל תשקצו את נפשותיכם, וכ"כ הש"ך (ס"ו, ט"ו).

(ח) והוא שנמצא על קשר שלה... לא שנו אלא שנמצא על חלבון שלה, וכו'- ע' ברש"י, דמבואר דס"ל דדוסתאי בא לפרש הא דר' ירמ'י. וביאר הר"ן (כב. בדפיו), דיצא לפי רש"י דאם נמצא על הקשר של החלבון בלבד, אזי יכול לזרוק את הדם ולאכול שאר הביצה. אבל אם נמצא בקשר וחוצה לו, כל הביצה אסורה, חוששין שמא נתפשט בכולה. וגם אם נמצא בקשר של החלמון, אפי' אם אינו חוצה לו, שם שליט ההפסד על כולה, וא"כ כל הביצה אסורה, חיישינן שמא נתפשט הדם בכולה. והוסיף דהיכא דנמצא דם בחלבון ובחלמון חוץ מן הקשר, ולא בקשר כלל, בכה"ג ליכא למיחש לריקום כלל, שהאפרוח מן הקשר הוא מתחיל להתרקם, והו"ל דם ביצים דשרי (אולם צידד דאולי היתר זה רק מדאורייתא, אבל מדרבנן יש לחוש משום מראית עין). אבל הביא שהגאונים, וכן מבואר ברי"ף, ס"ל דר' דוסתאי בא לחלוק על ר' ירמ'י, ולפי"ז לר' ירמ'י הכל תלוי באם הוא בקשר או אינו בקשר, ולא מצינו חילוק בין חלבון וחלמון, ולדוסתאי כל החילוק הוא לענין חלבון וחלמון, ולא מצינו חילוק אם נמצא בקשר או לא. וע"ש עוד שהביא ביאור אחר בכל הסוגיא מהרא"ה.